

18A65

Textes des Pères

le prêtre doit avoir les livres de chant nécessaires

Reginonis Gräm. liber de eccl. discipl. s. ix - tit. 10

Hartzheim . ii, 438

« Si missalem plenarium, Lectionarium, et Antiphonarium habeat.
Nam sine his missa perfecta non celebratur. »

Obligation pour le prêtre de chanter tout l'office

Reginonis Sum. de eccles. discipl. s. ix. tit. 28

Hartzheim ii, § 439

« Si primam, tertiam, sextam, nonam certo tempore signo
Ecclesie denuntiet, et cursum debitum cantet. »

Interdiction des chants funèbres) ou plutôt des veilles des morts

Reginonis Hum. de eed. discipl. S. IX, art. 71

« Si carmen Hartzheim ii, 440

« Si carmina diabolica, quae super mortuos nocturnis horis
ignobile vulgus cantare solet, et cachinnos quos exercent, sub
contestatione Dei omnipotentis prohibeat »

Chants profanes et danses, interdits à l'église

Reginonis Sum. de eccl. discipl. S. ix . lnt. 70

Hartzheim ii, 440

« Si plebem admoneat, ut in alio Ecclesie nequaquam content,
aut choros mulierum ducant, sed Ecclesiam ingredientes verbum
Dei cum silentio audiant.»

Le prêtre doit savoir chanter par cœur.

Reginonis Gräm. de eul. discipl. S. IX, art. 84 et 91

Hartzheim II, 441

84. « Si psalmodium verba, et distinctiones regulariter ex
corde cum canticis consuetudinariis pronuntiare sciat. »

91. « Si cantum nocturnum atque diurnum noverit. »

Les idées sur le chant ecclésiastique et son histoire
au IXe siècle

cf. Walafrid Strabon - de Rebus ecclesiasticis, passim - surtout le chap. 25 - cf aussi chap. 12 à la fin - Chap. 22 - de.

Migne P. L. CXIV, 919-966

les idées sur le chant ecclésiastique et son histoire
au ix. siècle

cf. Raban Maur . de Clericorum Insti-
tutione livre iii Chap. 24 : de musica

Migne O. d. cvii, 401-403

Le chant ecclésiastique et sa légitimité d'après S. Thomas
d'Aquin.

S. Thomas Somme Théol. 2. 2. q. xci a. 2

Cet article de S. Thomas est dirigé contre plusieurs hérétiques en particulier Wicleff et les Vaudois.

Utrum in divinis laudibus sint cantus affocandi assumendi.
ad secundum sic proceditur. Videtur quod cantus non
sunt assumendi in laudem divinam. Vicit enim Apost.
- solus ad Coloss. 3. Vocentes et canticantes nosmetipsos
in psalmis et hymnis et canticis spiritualibus. Sed
nichil debemus assumere in divinum cultum præter
ea quæ nobis auctoritate scripturæ traduntur. Ergo
videtur quod non debemus uti in divinis laudibus
canticis corporalibus, sed solum spiritualibus.

2. Præterea Hieronymus super illud ad Ephes. 5.
Cantantes et psallentes in cordibus vestris domino
dicit: Audiant hæc adolescentuli; audiant hi
quibus in Ecclesia est psallenti officium. Vobis
non voce, sed corde cantandum. Nec in tragædium
modum guttur et fauces medicaminis liniendo.

sunt, ut in Ecclesia theatrales moduli audi-
antur, et cetera. Non ergo in laudes Dei sunt
cantus assumendi.

3. Præterea, Laudare Deum convenit parvis et
magnis, secundum illud Apoc. 19. Laudem
dicite Deo nostro omnes sancti eius, et qui
timebit Deum, pusilli et magni: Sed majores
qui sunt in Ecclesia non decet cantare. Vicit
enim Greg. et habetur in decretis distinctione
92^a, cano. In sancta Romana Ecclesia: Pro-
terea decreto constituto, ut in Sede hac minist-
ri sacri altaris cantare non debeant. Ergo
cantus non conveniunt divinis laudibus.

4. Præterea. In veteri lege laudabatur Deus
et musicis instrumentis et humanis cantibus:
secundum illud Psal. 33. Confitemini Dominum
in cithara: in psalterio decem chordarum
psallite illi. Cantate ei canticum novum. Sed
instrumenta musica, sicut citharas et psalte-
ria non admittit Ecclesia in divinas laudes,
ne videatur judaizare. Ergo pari ratione nec
cantus in divinas laudes sunt assumendi.

5. Præterea. Principalior est laus mentis quam
laus oris: Sed laus mentis impeditur per

cantus: tum quia cantantium intentio abstracta a consideratione eorum que cantant, dum circa cantum student: tum etiam quia ea que cantantur minus ab aliis intelligi possunt, quam si sine cantu proficerentur. Ergo cantus non sunt in divinis laudibus assumendi.

Sed contra est, quod beatus Ambrosius in ecclesia Mediolanensi cantus instituit: ut August. refert in 9° confes.

Respondeo dicendum quod sicut dictum est, licet vocalis ad hoc necessaria est, ut affectus hominis provocetur in Deum. Et ideo quaecumque ad hoc utilia esse possunt, in divinis laudibus congruenter assumuntur. Manifestum est autem, quod secundum diversitas melodias sonorum, animi hominum diversimode disponuntur: ut patet per Philosophum in 8° Politic. et per Boët. in prologo Musicæ. Et ideo salubriter fuit institutum, ut in divinis laudibus cantus assumantur: ut animi inferiorum magis provocarentur ad devotionem. Unde August. dicit in 10. confes. Adducor, cantandi consuetudinem approbare in Ecclesia, ut per oblectamenta aurium inferior animus in affectum pietatis assurgat. Et de ipso dicit in 9. confes. Plebi in

hymnis et canticis tuis, suave sonantis Ecce-
lis tue vocibus commotus acriter.

Ad primum ergo dicendum, quod cantica
spirituali possunt dici non solum ea quæ inte-
rius canuntur in spiritu, sed etiam ea quæ
exterius ore cantantur, in quantum per huius-
modi cantica spiritualis devotio provocatur.

Ad secundum dicendum, quod Hieronymus non
simpliciter vituperat cantum, sed reprehendit
est qui in Ecclesia cantant more theatro, non
propter devotionem excitandam, sed propter os-
tentationem, vel delectationem provocandam.

Unde Aug. dicit in 10 conf. Cum mihi accidit
ut me amplius cantus, quam res quæ canitur,
moret: penitenter me peccare confiteor: et
tunc mallem non audire cantantem.

Ad tertium dicendum, quod nobilior modus
est provocandi homines ad devotionem per
doctrinam et prædicationem, quam per cantum.
Et ideo diaconi et presbyteri quibus competit
per prædicationem et doctrinam animos homi-
num provocare in Deum: non debent cantibus
insistere: ne per hoc a majoribus retrahantur.
Unde ibidem Greg. dicit: Consuetudo est valde

reprehensibilis, ut in diaconatus ordinis constituti,
modulationi vocis interserviant: quot ad predicationis
officium et elemosynarum studium vacare congruebat.

Ad quartum dicendum, quod sicut Philosophus
dicit in 8. Politic. neque fistulas ad disciplinam est
adducendum, neque aliquid aliud artificiale orga-
num: puta citharam, et si quid tale alterum est:
sed quaecumque faciunt auditores bonos. Hujusmodi
enim musica instrumenta magis animum movent
ad delectationem, quam per ea formetur interioris
bona dispositio. In veteri autem Testamento usus
erat talium instrumentorum, tum quia populus
erat magis durus, et carnalis. Unde erat per hujus-
modi instrumenta provocandus, sicut et per promissio-
nes terrenas: tum etiam quia hujusmodi
instrumenta corporalia aliquid figurabant.

Ad quintum dicendum, quod per cantum quo
quis studiose ad selectandum utitur, abstrahitur
animus a consideratione eorum que cantantur: sed
si aliquis cantet propter devotionem, attentius consi-
derat que dicuntur: tum quia diutius moratur
super eodem, tum quia ut Augustinus dicit in 10.
confess. Omnes affectus Spiritus nostri pro sua
diversitate habent proprios modos in voce atque

cantu, quorum occulta familiaritate excitantur.
Et eadem est ratio de audientibus: in quibus,
et si aliqui non intelligant quae cantantur, intes-
ligunt tamen propter quid cantantur, scilicet
ad laudem Dei. Et hoc sufficit ad devotionem
excitandam.

le chantre chez les pères . Rite de son ordination

cf. P. l. LXXVIII , 508

Le chant à l'église - Histoire abrégée

f. la Préface de l'Antiphonaire grégorien

g. P.L. LXXVIII, 637